

Zbav nás od zlého (aneb o naději)

j+5 7. 11. 2021

Hospodin uzdravuje ty, kdo jsou zkroušeni v srdci, jejich rány obvazuje. Ujímá se pokorných, pyšné snižuje až k zemi. Netěší ho síla koně, nemá zalíbení ve svalech muže. Hospodin má zalíbení v těch, kdo ho respektují, v těch, kdo čekají na jeho milosrdenství. (Ž 147)

Soudců 13,1-5: *Izraelci se dále dopouštěli toho, co je zlé v Hospodinových očích. Proto je Hospodin vydal na čtyřicet let do rukou Pelištejců. Byl jeden muž ze Soreje, z danovské čeledi, jménem Manóach. Jeho žena byla neplodná a nerodila. I ukázal se té ženě Hospodinův posel a řekl jí: „Hle, ty jsi neplodná, nerodila jsi, avšak otěhotníš a porodíš syna. Proto se teď měj na pozoru: nepij víno ani opojný nápoj a nejez nic nečistého. Hle, otěhotníš a porodíš syna, ale jeho hlavy se nesmí dotknout břitva; ten chlapec bude od mateřského života Boží zasvěcenec. On začne vysvobozovat Izraele z rukou Pelištejců.“*

(dětem) Tak začíná Samsonův příběh – příběh legendárního siláka, který vysvobozuje lid, ke kterému patří, z rukou protivníků. Na takové hrdiny lidi vzpomínají a některým stavějí pomníky, ale v Bibli je to jinak: hrdina může být proslulý silák nebo slaboučký střízlík, to je jedno, důležité je, aby dělal to, co dobrého chce pro lidi Bůh. Samson to dělal, ale způsobem, nad kterým máme spousty otázek. Což je dobře, Bible nevypráví oslavné legendy o hrdinech, ale vypráví příběhy, po kterých vám zůstanou ty otázky a vy na ně máte hledat odpovědi.

Mt 6,13: Nevydej nás v pokušení, ale vysvobod' nás od zlého.

I. Kdo si co (ne)zaslouží

Příběhy biblické knihy Soudců připomínají písničku, v níž se do omrzení opakuje refrén: *A zase dělali lidé to, co je v Hospodinových očích zlé, a on je tedy vydal na pár let do rukou protivníků* (v tomto případě na 40 let do rukou Filištínců). Ať si pod Filištínci představíme cokoli a kohokoli – závěr, že stačí postavit barikády, aby se sem nedostali, je lichý. Protože je tu ten refrén, který pořád dokola upozorňuje, kde je problém: už zas děláme, co je v Božích očích zlé, a to se barikádami nevytléčí.

První reakcí na malér obvykle bývá obvinění z něj Filištínce (to jsou ty barikády), až pak si začnou lidé připouštět, že v tom nejsme nevinně a že jsme si zlo sami něčím přivodili. Což však neznamená, že kdybychom bývali žili spořádaně a řádně, nic zlého by se nám nemohlo stát. Mohlo. Když Ježíšovi učedníci narazili na něčí trápení a tázali se, kvůli komu to zrovna na tohoto člověka přišlo, odpověděl jim Ježíš: Ale on to není trest a teď se na něm mají ukázat Boží skutky. Bůh přece není rozdělovna dobrého a zlého ani distributor trestů a odměn. Vždycky, když lidi někdo morduje a trápí, stýskají si na nepřízeň osudu. Ale už v tu chvíli se i pro ně chystají a dějí ty zmíněné Boží skutky – čímž rozumějte skutky vysvobození, milosrdenství, záchrany.

II. Tam, kde síla nestačí

K jednomu manželskému páru kdysi přišel pošťák od Hospodina (“vypadal jako Boží posel, tak byl hrozný,” líčila to ta paní). “Narodí se vám syn,” povídal posel, “tak mu, ani až vyrostete, nedávejte pít nic opojného a nesmíte mu nikdy stříhat vlasy. Dostane totiž od Boha velký úkol: vysvobodit náš lid z trápení.”

Stalo se, narodil se jim syn, dostal jméno Samson a vyrostl z něj legendární nepřemožitelný silák. Jak tak šel životem, zbyla za ním docela dlouhá řada mrtvých, což mu však lidi neměli za zlé, protože ty mrtvé počítali mezi své nepřátele. Takovým postavám se naopak staví pomníky, zvláště když v osvobozovacím boji položí život (což byl nakonec i případ Samsonův). Příběh, který po něm zbyl v Bibli, však není jeho pomník. Je to připomínka, abychom pomněli na něco jiného než na bájnýho siláka.

Totíž: kdybyste se chtěli dopátrat, kde k té bájně síle a udatnosti přišel, zjistili byste ze všeho nejdřív, odkud ji rozhodně neměl. Za prvé si ji neopatřil ve fitcentru ani žádnou chemií. Svaly si tam možná protahoval a trénoval, to já nevím, možná by i leccjaký závod železných mužů vyhrál, ale v tom ta pravá síla skutečně nespočívala.

Jako druhý zdroj nepřemožitelné síly se nabízí správně volená dieta a vzhled. “Nic opojného a nikdy nestříhat,” nakázal rodičům Boží posel a oni to dodrželi. Ale ani tohle není recept, jak být Bohu něco platný a jak přinést lidem to, co nejvíc potřebují.

Třetí zdroj nepřemožitelnosti lidé hledávají v mazanosti, avšak ani odtud Samson sílu nečerpá. Zato se ve vyprávění několikrát objevuje věta: "Tu se ho zmocnil duch Hospodinův." K záchraně z moci zla naše schopnosti nestačí a neobejdete se bez Boží pomoci. Ale jak k ní přijít a jak poznat, že se někoho zmocnil zrovna Boží duch a ne něco jiného, to se tu nedozvíte. Jen to, že naděje je dobře vkládat v Hospodina (nikoli v to, co nabízejí lidi).

III. Zbav nás od zlého

Filištinům nešlo na rozum, kde tu sílu bere, a snažili se tomu přijít na kloub. Dietou ani vzhledem to nebude: zákaz opojného nápoje a dlouhé vlasy a vousy měly funkci uzlu na kapesníku, aby nezapomněl, komu má sloužit, asi jako když si dneska hasič obleče uniformu a vy ho podle ní poznáte. Na konci vyprávění Samsona jeho poněkud proradná žena ostříhala a Filištinci ho přemohli. Vyprchala z něj síla: ne pro zkrácenou kšticí, ale že se vzdal čehosi, co ho slibem vázalo k Bohu. Bůh od něj tedy odstoupil a Samson, ačkoli mu to bylo divné, na to doplatil.

Je to podivná postava. Jako mravní vzor bych ho nikde nevystavoval a ani jeho věrnost Božímu povolání není zrovna příkladná. Jenže Bible se nezabývá malováním mravních vzorů a raději vypráví příběh, který zpoza dávných kulis míří jako otázka či výzva i na naši generaci. Už tím, co Samsonovy rodiče učil tamten Boží pošťák: že naděje máme my lidi hledat trpělivě (může to trvat dlouho) a pozorně (doma je prokem málokdo a lidé by možná radši nějaký neslýchaný zázrak, než aby se opřeli o někoho, koho znají zblízka). Ale nejdůležitější je ten podivný děj, kdy se někoho (v tomto případě Samsona) „zmocní duch Hospodinův“. Nebývá hned jasné, co se to děje: tady chtěl Bůh zbavit lidi od zlého, proto jeho duch vstoupil do Samsona, lidi však neporozuměli a ošivali se, co to do něj vjelo, a jednou ho dokonce spoutali a preventivně předali Filištinům (aby předešli dalším nepříjemnostem). Nebylo přitom Samsonovi asi dobře, ale duch Boží byl silnější než bázeň jeho blízkých i než nenávist protivníků. Podle toho to i dopadlo.

Nepřítel je v tom příběhu jak máku, ale nikde Bible neklesne ke zjednodušení, že my jsme ti dobří a oni ti špatní. Jakkoli mohou být protivní a nebezpeční, vždycky se do toho v Bibli připlete tamten

refrén, jak Boží lid (to jest "my") zase už dělá, co je v Božích očích zlé... A když lidi – přátelé i nepřátelé – v mnoha reprízách stále znovu dělají, co je v Božích očích zlé, Bůh je tedy nechal jednat, když o něj nestáli a nestojí, ale dostat je z toho zla ven nebývá levné. Když to čteme po křesťansku, vybaví se nám, že to i Božího Syna stálo život (to, aby nás Bůh zbavil od zlého), o čemž je celá druhá část Bible.

Čteme to dnes s rozpaky, když vidíme, kolik krve tam teklo a že se to dělo v přítomnosti ducha Hospodinova, jehož působení si spojujeme spíš s milosrdenstvím a pokojem. Jenže život bývá docela drsný a někdy i krutý, a pokoj a milosrdenství právě proto nejsou laciná záležitost. Bible to vypráví v drsném příběhu za použití starověkých kulis, které se od té doby vyměnily za jiné, ale život drsný zůstal. A podle toho ten příběh taky čtěte:

Nepřehlédněte, že Bůh chystá vysvobození z moci zla, a jako navigaci k tomu vysvobození nám nabízí naděje. Tak se ji učte pozorné a trpělivé hledat. Životní křivdy si zařaďte do rámu lidského počínání, jež je v Božích očích zlé, a i když se na tom zlém počínání sami podílíme (a to my se tedy podílíme!), vězte, že ani tak na nás Bůh nezapomněl: zůstává tu ta naděje, že nás zbaví od zlého. Může to bolet (když nás zbaví zla, které sami třeba vůči druhému provozujeme). Ale to milosrdenství, které nám nabízí, za to stojí. A pokoj, který tím vstoupí do našich duší a do našich vztahů, za to stojí taky.

Požehnání:

Blaze těm, kdo slyší Boží slovo a zachovávají je. Co lidí toužilo spatřit a slyšet to, čeho vy jste svědky – a tak se radujte nejen z toho, co vás těší a co se vám podaří (to taky), ale hlavně se radujte z toho, že je Bůh blízko a jeho milosrdenství že je už mezi dveřmi; řekněte to lidem a dopřejte jim k tomu Boží pokoj, Bůh v nich má přece zalíbení.

Nebojte se, nesmutněte a kéž vás každým dnem provází a vede naděje, která roste z Boží lásky. Amen.